

เคล็ด (ไม่) ลับ สู่การเป็นวิทยากรมืออาชีพ

คุณเคยเป็นแบบนี้บ้างไหม? ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรแต่ยังไม่มีประสบการณ์ มีทักษะการพูดแต่ไม่รู้วิธีนำไปใช้ มีความรู้มากแต่ถ่ายทอดไม่ได้ อาย ประหม่าเมื่ออยู่ต่อหน้าคนหมู่มาก อยากเป็นวิทยากรแต่ไม่รู้จะเริ่มต้นยังไง และมีคำถามอีกมากมายที่ยังสงสัยเกี่ยวกับการเป็นวิทยากร หากคุณยังมีความกังวลกับเรื่องเหล่านี้เรามีคำแนะนำดีๆ มาเล่าสู่กันฟังสำหรับ **“เคล็ด (ไม่) ลับสู่การเป็นวิทยากรมืออาชีพ”**

ในความเป็นจริงแล้ว ตลอดเวลาที่เรทำงานอยู่นั้น เราได้เป็นวิทยากรอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะเป็นการบรรยายในที่ประชุม การออกความคิดเห็นให้กับผู้ร่วมงาน หรือ การสอนงานให้พนักงานใหม่ สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่ามีจุดประสงค์เดียวกับการเป็นวิทยากร คือ ให้ความรู้ผู้อื่น แต่การเป็นวิทยากรที่ดีไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะการทำหน้าที่วิทยากรจำเป็นต้องอาศัย การพูดหรือการสื่อสารเป็นอย่างมาก ถ้าไม่ได้รับการอบรมฝึกฝนเป็นอย่างดี ก็คงจะทำหน้าที่วิทยากรได้ไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งถ้าจะเปรียบการพูดกับการว่ายน้ำก็คงไม่มีอะไรต่างกัน เพราะหากอยากว่ายน้ำเก่งแล้วมัวแต่นั่งอ่านท่องตำราโดยไม่เคยลงสระว่ายน้ำ ก็ไม่อาจจะว่ายน้ำเป็นได้เลย การพูดก็เช่นเดียวกันหากเพียงแต่ศึกษาทฤษฎี โดยไม่เคยฝึกปฏิบัติหรือหัดพูดในสถานการณ์จริง เมื่อถึงเวลาจำเป็นที่ต้องขึ้นเวทีก็อาจตกม้าตายได้เช่นกัน

วิทยากร หมายถึง ผู้รู้ + ผู้มีความสามารถในการทำให้ผู้อื่นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ

วิทยากร (Trainer) หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ด้วยการพูด การนำเสนอ หรือ การใช้เทคนิคต่าง ๆ อันจะทำให้ฟังให้เกิดความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understand) เจตคติ (Attitude) ความสามารถ (Skill) ตลอดจนสามารถทำให้ผู้ฟังเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

คุณสมบัติของวิทยากรที่ดี

1. **บุคลิกภาพดี** บุคลิกภาพเป็นเสมือนภาพลักษณ์ภายนอกที่สำคัญ ถือว่าเป็นหน้าตาและกระจกส่องภาพพจน์ ของตนเองที่มีต่อสายตาผู้อื่น ดังนั้น การเป็นวิทยากรควรจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ ซึ่งบุคลิกภาพดีหมายรวมถึง

 บุคลิกภาพทางกาย การแต่งกายสะอาด เรียบร้อย เหมาะสม กิริยาทาทาง มีความเชื่อมั่น เป็นกันเอง เป็นมิตร ส่ารวม และให้เกียรติผู้ฟัง

 บุคลิกภาพทางอารมณ์ การยิ้มแย้มแจ่มใสและอารมณ์ขัน จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการบรรยาย รวมถึงช่วยลดความตึงเครียดในการฟังและช่วยเพิ่มความสุขสนาน อีกทั้งวิทยากรจะต้องควบคุมอารมณ์ ไม่โกรธหรือฉุนเฉียวเมื่อถูกซักถาม

 บุคลิกภาพทางสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ มีน้ำใจ พร้อมให้คำปรึกษาหารือ

 บุคลิกภาพทางปัญญา มีความรู้ดี ยอมรับฟังความคิดของผู้เข้าอบรม สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้ฟังได้

2. มีความกระตือรือร้น แสดงออกได้จากความคล่องตัว ก้าวเดินอย่างมั่นใจเต็มฝีเท้า การแสดงออกอย่างเชื่อมั่น จะช่วยให้ผู้ฟังตื่นตัวและคล้อยตามได้

3. สนใจร่วมมือ คือ วิทยากรจะต้องให้ความสนใจและใช้ข้อมูลของผู้เรียนมาเป็นประโยชน์ในการถ่ายทอด โดยการรู้เนื้อหา ยกตัวอย่าง หรือรายละเอียดที่เป็นเรื่องใกล้ตัวของคนฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจและการยอมรับ

4. ใช้สื่อช่วยสอน ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีมีความสำคัญและจำเป็น วิทยากรที่ดีควรรู้จักใช้สื่อเป็นเครื่องมือช่วยถ่ายทอดให้เหมาะสมกับเนื้อหา บุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ เพราะหากผู้ฟังได้รับรู้ในหลายๆ ช่องทางเหมาะสม ย่อมจะทำให้การรับรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. ไม่อ่อนประสบการณ์ วิทยากรที่ดีจะต้องมีความรอบรู้และรู้รอบ รวมถึงควรจะมีประสบการณ์ตรง โดยเฉพาะเรื่องที่จะบรรยาย ต้องรู้ชนิดทะลุปรุโปร่ง สามารถเข้าใจเรื่องที่จะถ่ายทอดได้อย่างกระจ่างแจ้ง ชัดเจน เพราะคนเราส่วนใหญ่ย่อมอยากฟังประสบการณ์ ความสำเร็จหรือเทคนิคของผู้ถ่ายทอด เพื่อเป็นแนวทางนำไปปรับใช้ในการทำงาน หรือในชีวิตประจำวันได้จริง

6. การงานสำเร็จดี เชื่อมโยงจากข้อที่แล้วคือ คนเราส่วนใหญ่ไม่มีใครอยากฟังคนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ทุกคนอยากฟังคนเก่ง คนดี คนที่เป็นเลิศ เพราะฉะนั้น วิทยากรที่ประสบความสำเร็จจากหน้าที่การงานหรือการดำเนินชีวิต ย่อมมีคนอยากฟังมากกว่าคนที่ไม่เคยประสบความสำเร็จ

7. มีความสามารถในการถ่ายทอด มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ หลักการ ประสบการณ์ และวิธีการ วิทยากรที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีลีลาการถ่ายทอดที่น่าสนใจ มีเทคนิคต่างๆ ในการพูด เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกสนุก ไร่ใจ น่าติดตาม อีกทั้งวิทยากรควรรู้จักนำเกม หรือกิจกรรมมาใช้ประกอบการอบรมสัมมนา เพื่อจะทำให้ผู้ฟังเข้าใจในเรื่องนั้นง่ายขึ้น เพราะการเป็นวิทยากรมืออาชีพ นอกจากผู้ฟังจะได้รับความรู้แล้ว การพูดนั้นจะต้องจุดประกายความคิด สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความทรงจำและข้อคิดดีๆ เพื่อให้ผู้ฟังนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

8. ถอดหัวใจคนเรียน คือ รู้จักเอาใจคนเรียนมาใส่ไว้ในผู้สอนว่า หลักการเรียนรู้ของผู้คนเป็นอย่างไร จะสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และรับรู้ได้อย่างไร ซึ่งหมายความว่าวิทยากร จะต้องรู้เขารู้เรา ต้องศึกษาข้อมูลว่ากลุ่มผู้ฟังเป็นใคร มีพื้นฐานความรู้มากน้อยเพียงใด และมีจำนวนเท่าไร เพื่อที่จะได้เตรียมข้อมูล หรือยกตัวอย่างให้เหมาะกับประสบการณ์ของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจในเรื่องที่พูดได้ดี

9. เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ การพัฒนาบุคลากรหรือการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ มุ่งที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน หรือผู้ฟังให้เกิดความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ความสามารถ (Skill) เจตคติ (Attitude) และจริยธรรม (Habit) ในการทำงานที่ดี ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของวิทยากรว่าจะทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ฟังได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนด

10. ตื่นไวข่าวสาร วิทยากรที่ดีจะต้องศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร บ้านเมือง นิทาน เรื่องตลกขำขัน เรื่องบันเทิง หรือความรู้รอบตัวอื่นๆ ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากหลากหลายวิธี เช่น การอ่านหนังสือ เรียนรู้หลักการหรืออบรมเทคนิคการเป็นวิทยากรจากผู้มีประสบการณ์ รวมถึงฟังเรื่องราวข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือจากสื่อ Social เช่น Youtube Facebook Twitter Instagram เป็นต้น

1. บุคลิกภาพดี	6. เสนอเรื่องราวให้กระชับ
2. ชักช่อมให้ดี	7. ตาจับที่ผู้อบรม
3. ท่าที่สง่างาม	8. ผสมผสานเทคนิคใหม่
4. ใช้วาจาให้เหมาะสม	9. ใช้เวลาให้ครบ
5. เริ่มต้นให้โน้มน้าวใจ	10. สรุปจบประทับใจ

บันได 10 ขั้น สู่การเป็นวิทยากรมืออาชีพ

1. เตรียมตัวให้พร้อม คือ เตรียมตัว เตรียมกายและใจ เตรียมเอกสาร เนื้อหาสาระ สื่อการสอน และเตรียมคำตอบที่อาจเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า

2. ชักช่อมให้ดี วิทยากรที่ดีจะต้องมีการวางโครงเรื่อง กรอบการพูด และฝึกซ้อมการพูด เพราะธรรมชาติของมนุษย์จะมั่นใจในสิ่งที่ตัวเองเตรียมพร้อม และทำได้ดีเมื่อได้รับคำชื่นชมในเรื่องนั้นๆ เช่น ถ้าแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าที่มีเย็บห่อ ใส่แล้วดูดีมีคนชมเราจะมั่นใจเมื่อใส่ชุดนั้น หรือถ้าเคยทำอาหารแล้วเพื่อนชมว่าอร่อย เราจะทำด้วยความมั่นใจ ดังนั้นอะไรก็ตามที่ทำบ่อยขึ้น จากทักษะก็จะกลายเป็นความชำนาญ การเป็นวิทยากรก็เช่นกัน หากมีการเตรียมความพร้อมและหมั่นฝึกฝนรวมทั้งถ้ามีโอกาสได้พูดบ่อยๆ ความ “ชำนาญ” และ “มั่นใจ” ก็จะเกิดขึ้นได้เช่นกัน

3. ท่าที่สง่างาม บุคลิกภาพเป็นสิ่งแรกที่ปรากฏต่อสายตาผู้อื่น ดังนั้นถ้ามีบุคลิกภาพที่ดีและมีท่าที่สง่างาม จะสามารถโน้มน้าวและสร้างความน่าเชื่อถือได้

4. ใช้วาจาให้เหมาะสม วิทยากรที่ดีจะต้องใช้น้ำเสียงและคำพูดที่ฟังสบายหู ดูสบายตา และพาสบายใจแก่ผู้เข้าฟัง ซึ่งในงานวิจัยพบว่า คนส่วนใหญ่ชอบฟังเสียงทุ้ม มากกว่าเสียงแหลม ดังนั้นเราต้องปรับระดับเสียงเราให้เหมาะสม เพื่อให้ตรงกับคนฟังให้อยู่กับเราให้ได้

5. เริ่มต้นให้โน้มน้าวใจ การกล่าวนำหรือการขึ้นต้น จะต้องโน้มน้าวใจผู้ฟัง เพราะในบางครั้งคนเราจะตัดสินใจอะไรเพียงแค่อะไรที่คุ้นเคย ดังนั้นถ้าตอนเริ่มต้น สามารถโน้มน้าวใจและสร้างความประทับใจก็จะสามารถดึงดูดผู้ฟังได้ตลอดช่วงเวลาของการพูด หลักการขึ้นต้นต้องสั้น ตรงประเด็น ชวนติดตาม อย่าขึ้นต้นด้วยการขออภัย อย่าถ่อมตัวมากเกินไป และอย่าอ้อมค้อม วกวน ตัวอย่างการขึ้นต้น เช่น ขึ้นด้วยความเป็นกันเอง ขึ้นต้นด้วยการใช้อุปกรณ์หรือภาพ ขึ้นต้นด้วยสุภาพศัตถ์ กลอน คำพังเพยหรือขึ้นต้นด้วยคำถาม เป็นต้น

6. เสนอเรื่องราวให้กระชับ คือเนื้อเรื่อง เนื้อหา และบรรยากาศทุกอย่างต้องสอดคล้องตรงตามประเด็นที่ วางไว้ รวมถึงต้องมีความเหมาะสมกับอาชีพ เพศ อายุ และการศึกษา ของผู้ฟังด้วย

7. ตาจับที่ผู้อบรม สายตาและแววตาสามารถสร้างเสน่ห์ดึงดูดใจผู้อื่นได้ ดังนั้น วิทยากรจะต้องสบตากับผู้ฟัง ไม่หลบหรือหลีกเลี่ยงการปะทะสายตา การสบสายตานั้นมิใช่การจ้องมองแบบเอาเลือดเอาเนื้อ ควรเป็นการแสดงออกด้วยความรู้สึกเอาใจใส่ และความปรารถนาที่อยากจะพูดคุยด้วย รวมถึงการมีแววตาที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ฟังด้วยความเป็นกันเอง

8. ผสมผสานเทคนิคใหม่ วิทยากรสมัยใหม่ควรใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบผสมผสาน รวมถึงควรมีเทคนิคในการใช้สื่อต่างๆ ช่วยในการบรรยายแบบหลากหลายด้วย

9. ใช้เวลาให้ครบ ในการบรรยายควรให้ใช้เวลาพอดี และสอดคล้องกับเนื้อหาที่มีอยู่ ไม่ควรใช้เวลาเกินเลยไปกว่า 30 นาที ของการฝึกอบรมในแต่ละครั้ง ยกเว้นถ้าภารกิจของผู้เข้าร่วมอบรมยังไม่เสร็จสิ้น

10. สรุปจบประทับใจ ไม่ว่าจะการพูดเริ่มต้นหรือเนื้อหาเรื่องจะดีขนาดไหน แต่ถ้าสรุปจบไม่ได้ การพูดนั้นก็อาจไม่มีความหมายอะไรเลย ดังนั้น ถ้าวิทยากรจบได้นำประทับใจ การนำเสนอครั้งนี้ถือว่าประสบความสำเร็จ เทคนิคการพูดจบให้จับใจ ควรใส่บทสรุปที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายๆ เช่น ใส่คำคม บทกลอน เพื่อให้น่าสนใจมากขึ้นหรืออาจใช้เทคนิคโดยการ “หยุด” พูดสักนิด แล้วบอกว่า “จากที่กล่าวมาสรุปว่า.....” ซึ่งการจบแบบจับใจ จะทำให้ได้คะแนนการนำเสนอจากผู้ฟังสูงขึ้นมาทันที

การเป็นวิทยากรที่ดีมีคุณภาพนั้น จะต้องเริ่มต้นการพูดด้วยใจรัก เรียนรู้และพัฒนาทักษะและเทคนิคต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญ มีการฝึกฝน มุ่งมั่น ทุ่มเท *และที่สำคัญต้องรู้จักตัวเอง รู้จุดเด่นของตัวเอง หรือแนวทางที่จะทำให้ความเป็นวิทยากรของตัวเองมีความเป็นธรรมชาติมากที่สุด* ซึ่งหากวิทยากรถ่ายทอดด้วยความเป็นธรรมชาติ จะทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจ ผู้ที่เป็นวิทยากรเกิดความมั่นใจ และสามารถถ่ายทอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในการเป็นวิทยากรได้ในที่สุด!!

เอกสารอ้างอิง

ประไพพรรณ เวชรัักษ์. (2554). วิทยากร. สืบค้นจาก.

<https://www.stou.ac.th/Offices/rdec/ubon/upload/tminer.pdf>

